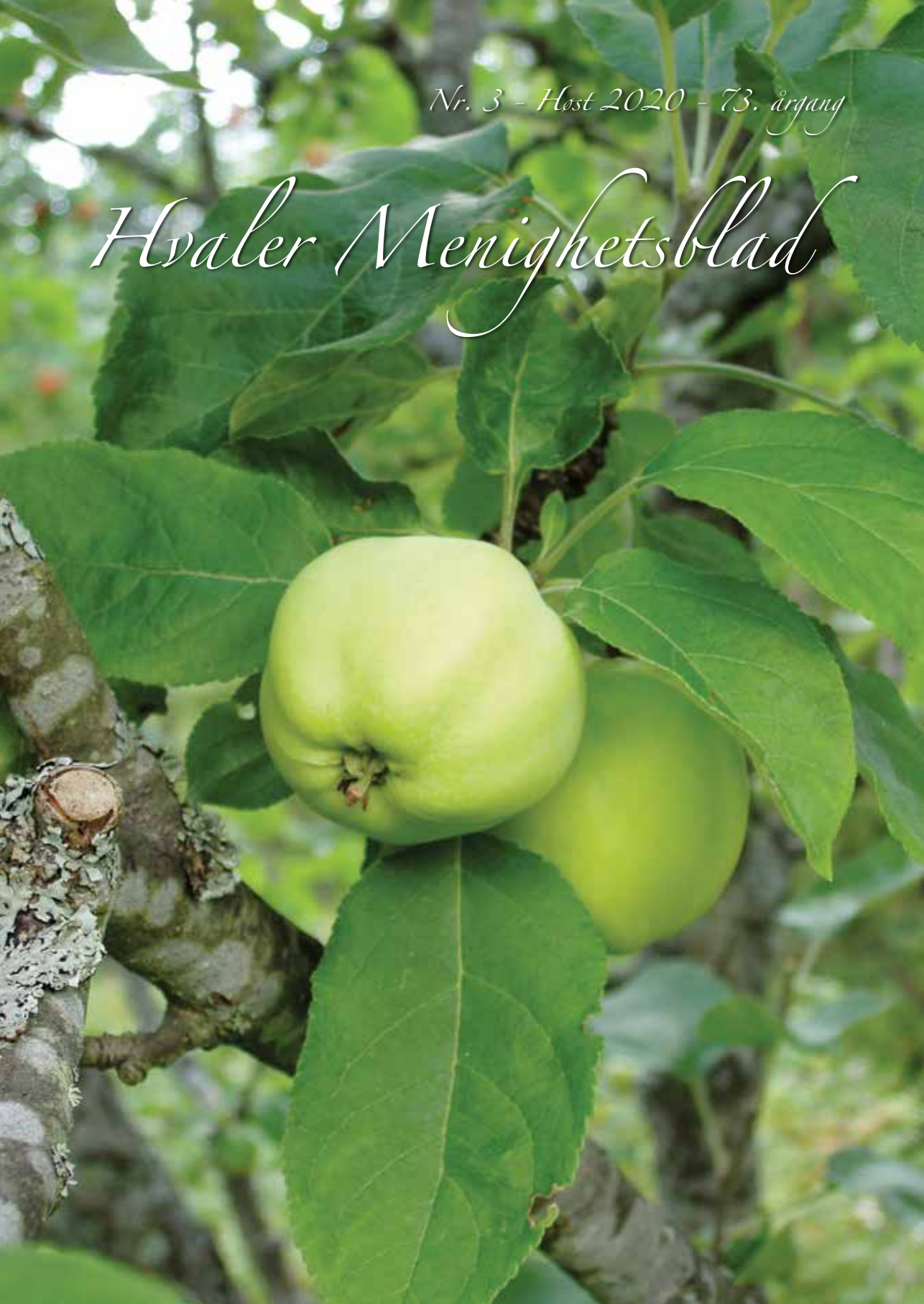

Nr. 3 - Høst 2020 - 73. årgang

Hvaler Menighetsblad

Innholdsfortegnelse:

Høsthilsen fra Grethe	3
Menighetsrådets leder har ordet	4
Menighetsrådet melder	6
Klipp fra Borg Bulletin	7
Under himmelbuen	8
Domprosten fra Hvaler har blitt pensjonist	10
Musikkorps på Hvaler i gamle dager	14
Hvaler musikkforenings skolekorps	20
Konsertere i Hvaler kirke høsten 2020	22
Glimt fra floraen på Hvaler	24
Takk	25
Noen episoder fra Bjørn Lies opplevelser på Madagaskar	26
Marius har kommet hjem	29
Amandas favorittgater	31
Ulf Hjardar – Hvalerhistoriens evighetsmaskin	32
Kulturdugnaden	34
Kirkens dag	35
Hvalerkonfirmanter 2020/2021	36
Barn og unge – Hva skjer i oktober/november 2020	39
Sorg og glede i våre kirker	45
Gudstjenester høsten 2020	46

Foto forsiden: Svenska Kyrkan.

Foto side 2: Ragnar Bjørck

Grethe Hummel

Denne høsten vil jeg dele med dere min drøm om kirkene på Hvaler.
Det er dikteren Torhild Moen som har beskrevet sin kirke med disse ordene:

*Min kirke er
full av smil og lys og varme.*

*Menneskene hilser på hverandre
og sitter tett sammen i kirkebenkene.*

Min kirke er åpen for alle mennesker.

*De gamle, som ikke hører så godt,
lukker øynene og hviler.*

*De travle glemmer tiden,
og lytter.*

*Unge mennesker danser i min kirke,
og barna ler høyt.*

*I min kirke finnes
ingen strenge øyne og stive lepper.*

Min kirke er full av Gud.

*Og Gud er hos menneskene
gjennom smilene, lysene, varmen og ordet.*

*Det er godt å være i min kirke,
og derfor kommer menneskene dit.*

Tross tidens restriksjoner har vi gjennom sommeren åpnet kirkene for alle med to gudstjenester hver søndag, ulike arrangement i ukedagene og omvisning hver mandag.

Vi sitter ikke og står ikke tett inntil hverandre lenger, men vi kan oppleve fellesskapet på avstand. Et fellesskap på tvers av generasjoner. Et fellesskap og en kirke som rommer våre liv fra fødsel til død med musikk, sang, dans, latter og tårer.

Når høstens mørke senker seg over våre dager, er det min drøm og mitt håp at vi fortsatt kan samles i kirkerommet «*der Gud er hos menneskene gjennom smilene, lysene, varmen og ordet*».

Velkommen til kirkene på Hvaler!

Gode høstmåneder ønskes dere alle!

Hilsen Grethe

Menighetsrådets leder har ordet:

Kim-Erik Ballovarre

Høsten... den svale, fine årstid da allting skifter farge og forgår.

Knut Hamsun skrev dette i sin roman Sult i 1890.

Da allting forgår... vi får vel ingen større kontrast enn dette her blant våre øyer og skjær på Hvaler. Vi har lagt bak oss en sommer der vi praktisk talt kan si at «alt har vært fylt opp». Det har vært folk og liv over alt hvor man har ferdes i sommer. Så starter skolen og det er som å slå av en bryter, alt blir roligere. Restauranter stenger, butikkene har igjen tid til å fylle opp hyllene sine og strendene blir tomme. Hverdagene kommer tilbake på Hvaler.

Vi går inn i en tid da daglige gjøremål med jobb, skole og fritidsaktiviteter tar over etter den rolige ferietiden. Jeg har, i den forbindelse lyst til å dele en historie som i alle fall fikk meg til å tenke litt:

En mann kom sent hjem fra jobb, trøtt og irritabel. Ved døren ventet hans 5 år gamle sønn.

Sønn: *"Pappa, kan jeg spørre deg om noe?"*

Far: *"Selvfølgelig. Hva lurer du på?" svarte mannen.*

Sønn: *"Pappa, hvor mye tjener du i timen?"*

Far: *"Det har du ingenting med! Hvorfor spør du om sånt?" spurte mannen sint.*

Sønn: *"Jeg har bare lyst til å vite det.*

Kan du ikke være så snill å fortelle meg det?"

Far: *"Hvis du absolutt må vite det, så tjener jeg 250 kr i timen."*

Sønn: *"Åhh", sa sønnen og kikket ned i gulvet. "Kan jeg få lov til å låne 100 kroner av deg?"*

Faren ble rasende.

"Hvis den eneste grunnen til at du vil vite hvor mye jeg tjener, er for at du kan gå ut og kjøpe deg en idiotisk leke eller annet tull, da kan du marsjere rett inn på rommet ditt og legge deg. Tenk over hvilken egoist du er! Jeg jobber ikke flere timer hver eneste dag for slik barnslig frekkhet!"

Sønnen gikk stille til rommet sitt og lukket døren.

Mannen gikk og satte seg i stolen og ble mer og mer irritert over sønnens frekke spørsmål.

"Hvordan våger han å spørre om hvor mye jeg tjener bare for å få penger?"

Omtrent en time senere hadde mannen roet seg og begynte å tenke seg litt om: Kanskje guttungen virkelig trengte de 100 kronene for å kjøpe noe han trengte, og dessuten maste han svært sjelden om

å få penger... Mannen gikk til guttens soveroms dør, banket på og åpnet.

”Sover du, gutten min?” spurte han.
”Nei, pappa, jeg er våken,” svarte gutten.

”Jeg har tenkt meg litt om og kanskje jeg var litt for streng mot deg,” sa mannen.”
”Det har vært en lang dag og uheldigvis tok jeg sinnet mitt ut på deg. Her er de 100 kronene du spurte om å få låne...”

Gutten satte seg straks smilende opp og ropte: ”Tusen takk, pappa!” Så stakk han hånden innunder puten og dro frem noen krøllete sedler.

Da mannen så at sønnen allerede hadde penger, begynte han å bli sint igjen. Sønnen telte pengene sakte og kikket opp på faren.

”Hvorfor skulle du ha flere penger når du allerede har?” murret faren.

”Fordi jeg ikke hadde nok, men nå har jeg det!” svarte sønnen. ”Pappa, nå har jeg 250 kroner. Kan jeg få lov til å kjøpe en time av tiden din, for da kan du komme hjem en time tidligere i morgen og spise middag sammen med oss?”

Faren var knust. Han la armene rundt sønnen sin og ba om forlatelse. Dette er bare en kort påminnelse til alle dere som jobber mye. Vi skal ikke bare la tiden renne vekk uten å være sammen med de som virkelig betyr noe for oss, de som står oss nært. Vær så snill og husk på å spandere tid verd 250 kroner på noen du virkelig bryr deg om.

Hvis vi dør i morgen, vil bedriften vi jobber for kunne erstatte oss i løpet av få timer; men familie og venner vi forlater, vil savne oss resten av livet.

Riktig god høst!

Hverdagen er kommet tilbake til Hvaler.

Menighetsrådet melder:

Det er med stor glede at vi nå endelig har kommet til enighet med Opplysningsvesnets fond om innløsning av Hvaler Sokn sine festekontrakter ved Kirkens hus og kirkegården på Kirkøy. Menighetsrådet vil rette en stor takk til Einar Morland for det enorme arbeidet han har lagt ned i saken. Resultatet er en besparelse på rundt 145.000,- kroner pr. år.

Kommunen har ansvaret for en rekke utgifter etter lovens §15, første ledd. For dette mottar menigheten støtte fra kommunen på rundt 3 millioner pr. år. Dette skal rekke til blant annet drift og vedlikehold av kirker og bygg, lønn til ansatte (kirkeverge, kirketjener, klokker, organist).

En stor del av menighetens arbeid drives av frivillige og det legges ned tusenvis av dugnadstimer hvert år for at tilbudene skal opprettholdes. Blant annet har klokkertjenesten i kirkene vært utført av frivillige i mer enn 20 år. Menighetsrådet mener derfor at Hvaler kommune får mye for pengene sine. Sammenlignbare kommuner med nogenlunde lik struktur får mellom 500.000 og

Stor takk til Einar Morland

1.000.000 kroner mer i direkte overføringer.

Hvaler Sokn trenger økt bevilgning for å opprettholde sitt gode tilbud til fastboende og gjester på Hvaler, og vi håper at dette kan komme på plass i 2021.

Menighetsrådet retter en stor takk til alle som har deltatt med dugnadstimer, uten dere så hadde dette ikke gått!

Kim-Erik Ballovarre

Klipp fra Borg Bulletin

I forbindelse med utnevnelse av ny biskop i Nidaros etter Helga Byfuglien, ble biskop Atle Sommerfeldt fungerende preses frem til den nye biskopen var på plass i mai mnd. Men nå har vi Atle biskop tilbake hos oss igjen, og nedenfor finner du hans tanker om sin fraværperiode i en sommerhilsen til sine ansatte og frivillige i Borg:

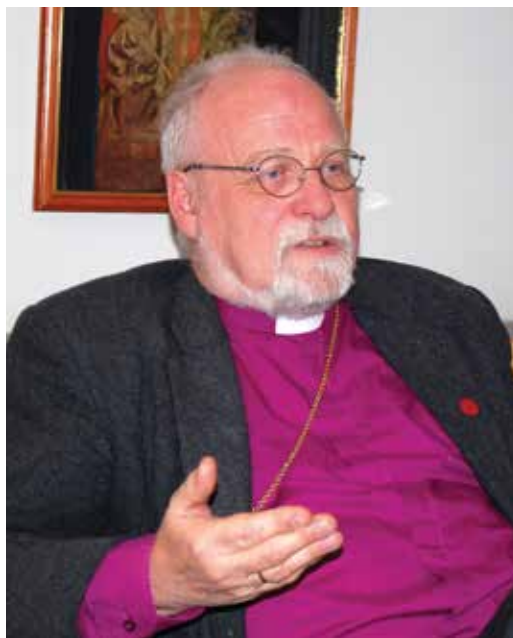
Virus i mange former

Kjære medarbeidere!

La meg først få si at det er veldig stimulerende og fint å være hjemme igjen etter tiden som konstituert preses. Det ble innholdsrike tre måneder med nye impulser, men hjemme er nå best!

Dette halvåret har vår sårbarhet som personer og samfunn blitt en realitet vi ikke kunne forestille oss i februar. Koronapandemien har rammet oss hardt og vist oss hvordan en usynlig fiende som ikke kan bekjempes med kuler og krutt, slo oss ut og sendte hele samfunnet vårt ut i et utall av kriser. Takk til alle dere som har holdt kirken i folks hverdag på tradisjonelle og nye måter – jeg har hørt og sett utrolig mange eksempler på kreativitet og tilstedeværelse. Når vi nå ser ut til å nærme oss mer stabile tider, er det godt at sommerferien kommer og gir rom for hvile og restitusjon. Vel undt!

De siste ukene har vi sett og hørt at også vårt samfunn er rammet av et annet virus som er usynlig, men gir seg konkrete ut-

slag. Rasismeviruset har hatt stor utbredelse i det norske samfunnet og har gitt seg utslag i lovgiving, kirkelig praksis og holdninger. Det er alt for mange fortellinger om hverdagsrasisme i Norge til at vi som kirke kan lukke øyne og ører for den. Et av slagordene fra USAs demonstrasjoner er «Taushet gir medansvar». «Mer himmel på jord» må bety at vi som Den norske kirke i Borg gir mennesker rasismefrie soner. Slik lever vi dåpens visjon: «Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann eller kvinne».

*Vennlig hilsen
biskop Atle Sommerfeldt*

Ute av tiden

For den som har gått ut av tiden, er tiden ute. Denne våren og sommeren har min mann og jeg fulgt 5 personer ut av tiden. Ikke alle like nære, men alle etterlater seg tomrom, savn, tankerekker, refleksjoner og minner som dukker opp.

Døden er en vanskelig følgesvenn. Den gjør oss hudløse, sårbare. Samtidig minner døden oss om vår egen forgjengelighet. Det eneste sikre vi vet, er at en dag lever vi ikke lenger, da skal vi dø. Vi går ut av tiden. Likevel er døden noe de fleste av oss ikke snakker så mye om, selv om mange nok baler med dødstanker.

Min far sa alltid at døden er rettferdig, fordi at i møte med døden er alle like fattige eller rike, og den kommer til alle. Likevel er jeg ikke helt enig med min far i dette, det oppleves ganske urettferdig når barn og unge mennesker dør. Skjønt når det kommer til utdeling av liv, helse, sykdom og død, er rettferdighet et uegnet ord.

Noen dør tilsynelatende vel forberedt. Rydder opp på loft og kjeller. Pakker i kasser med sirlige merkelapper om innhold. Fordeler gods og gull mellom arvinger og planlegger hvilke sanger de ønsker i sin begravelse.

For andre kommer døden brått, uventet, for tidlig. Atter andre møter døden som en venn og befrier etter lang tids sykdom og plager.

Men uansett årsak og forløp, er det mange som ikke dør. Som lever videre med sorg og savn. Som lever videre med minner, noen gode, noen mindre bra, noen som det er vanskelig å leve med.

Det er krevende å leve i sorg. Man mister konsentrasjonen, matlyst, fargesans og livsgnist. Det krever mye energi å gå videre.

For 29 år siden mistet jeg min mor. Hun var en av dem som gikk ut av tiden tidligere enn det som oppleves som normalt. Jeg husker godt da vi kom ut fra krematoriet ved Leie, min forbauselse over at en mann satt i en gravemaskin og gravde. Biler suste forbi og folk hastet av gårde på fortauene. Altså helt normale, dagligdagse ting.

– Hvordan var det mulig? undret jeg, livet er jo ikke normalt lenger!

Barna våre var knust, søstre, nieser og nevøer virret hjelpeløse rundt i tilværelsen. Vi var en skadeskutt gjeng som ikke visste verken opp eller ned på hvordan livet skulle leves videre. For oss hadde verden stoppet opp. Og så holdt folk bare på med sitt! Mildt sagt uforståelig.

Tiden leger alle sår, sies det. Jeg vet ikke helt om det er riktig, men med tiden lages arr som vi lærer oss å leve med. Etter hvert heles huden slik at vi kan nærme oss det normale livet igjen, langsomt og forsiktig. Men arrene tar vi med oss, på samme måte som vi resten av livet bærer med oss de som har gått foran oss. De er og blir en uløselig del av vårt eget liv, av våre tanker, vår historie og vår identitet.

Heldigvis kan de fleste av oss minnes våre kjære med respekt og takknemlighet. Heldigvis kan de fleste av oss igjen kjenne på glede og takknemlighet for livet. Det livet som vi en dag skal gå ut av.

Men fram til det skal vi leve, glede oss over at det er høst og vi kan sitte trygt og varmt inne og fyre mens regnet pisker mot ruta. Glede oss over den første barfrosten og høre den sprø lyden når tynn nattis brekker under støvlene. Glede oss over å dele et godt måltid mat med venner, glede oss over familie. Og den aller største gleden er å få

delta i - og spre lys og varme inn i andres liv. Det er til å bli ydmyk av.

Gode tanker for høsten til dere alle fra mormor.

*Å leva, det er å elska
det beste di sjel fekk nå,
å leva det er i arbeid
mot rikare mål å trå.
Å leva, det er i livet
å finna det største verd;
å leva, det er å vinna
til sanning i all si ferd.
Å leva, det er å leggja
all urett og lygn i grav;
å leva, det er som havet
å spegla Guds himmel av.*

Tekst: Anders Vassbotn

Domprosten fra Hvaler har blitt pensjonist

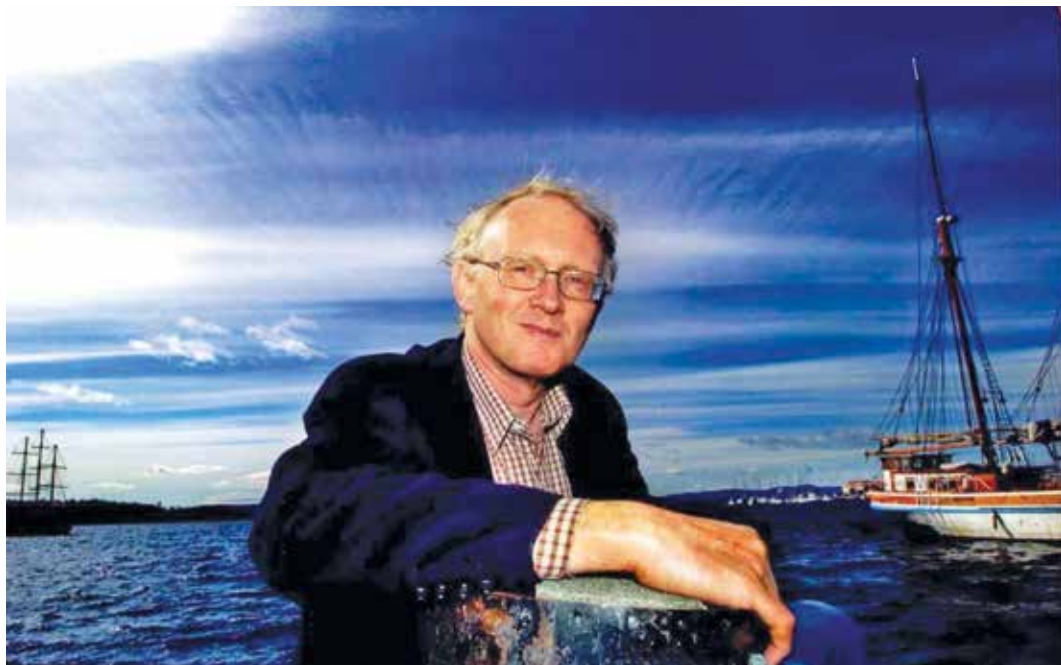

Foto: Håvard Sæbø

Den 21. juni i år var det avskjedsgudstjeneste for Knut Erling Johansen i Fredrikstad domkirke. Fra 2007 har han vært domprost i Fredrikstad domprosti, som består av kommunene Fredrikstad og Hvaler. I likhet med de sju andre prostene i bispedømmet er domprosten leder for prestene i prostiet, gir råd og støtte til de folkevalgte organene og de ansatte, bygger nettverk og arenaer for samarbeid og sitter som medlem av fellesrådet. I tillegg er domprosten biskopens faste vikar.

Det er trivelig å komme på besøk på småbruket ved Onsøy stasjon. Her bor Lisa og Knut Erling Johansen, sammen med hunkatten Linus. Jeg kommer på besøk en regnværsdag i august, og det gror fint både i grønnsakhagen og i drivhuset. Mesteparten av jorda på småbruket er leid bort, og kornet står snart modent på åkeren. Så får jeg høre litt om Knut Erling sin oppvekst og barndom på Vesterøy:

Barndom på Vesterøy og 31 – null!

– Jeg er eldst av 4 søsken, forteller Knut Erling. Foreldrene mine var Bjørg og Erling Johansen. Familien bodde på Papper. Jeg pleier å si at det bare var mye omsorg - og mye kontroll, sier Knut Erling. Jeg vokste opp med slekt på alle kanter: Besteforeldre, onkler, tanter og søskenbarn. Bestefar Johan var en ivrig og dyktig fisker og eide en 55 fots fiskeskøyte som het Stabil. Faren min

var med. De trålte etter reker i nesten all slags vær.

– Det var ofte kalde vintre med is og mye snø i min oppvekst, slik jeg husker det. Vi gikk på skøyter og vi gikk på ski – vi hadde til og med hoppbakke ved Nesebukta og slalåmbakke i Skreverhella på Hauge! Ellers var jeg nok ikke særlig flink i sport, men jeg var med på guttelaget og sparket fotball. Der spilte jeg back. Jeg husker at vi ikke alltid klarte å stille fullt lag, vi manglet gjerne én eller to spillere. Så var det en gang vi hadde kamp mot Gressvik IL. Forrige kamp hadde vi tapt 21 – 0, og nå møtte ikke keeperen vår opp. Da ble jeg sendt i mål. Jeg hadde sett at keeperen pleide å ta med seg ballen et godt stykke ut på banen før han ga den et kraftig spark, gjerne helt over til motstanderlaget. Det gjorde jeg også, men så snudde jeg meg og ruslet inn i målet igjen. Der lå ballen allerede i nota, for motspillerne våre hadde benyttet anledningen da jeg sto med ryggen til! Den kampen tapte vi 31 – 0, og jeg sto nok aldri mer i mål! Treneren til Gressvik syntes så synd på oss at han tilbød oss en treningstime etter kampen.

Far til Knut Erling hadde et lyst hode, sa læreren hans, og foreslo for familien at Erling skulle få skolegang og utdanning. Men nei, han skulle bli fisker! sa faren Johan – og slik ble det.

Ungdomsskole på Kråkerøy

Men Knut Erling fikk den skolegangen som faren aldri fikk. Da Hvaler kommune innførte ungdomsskole i 1968, fikk ungdommer fra de østre øyene gå ungdomstrinnet på Floren skole på Kirkøy. Folket på de vestre øyene soknet til den nye Åttekanten skole, men den var enda ikke klar for å ta imot de eldste elevene. Derfor måtte disse, i noen år, gå på Kråkerøy ungdomsskole.

– Mamma vekket meg kl. 06:00, med skoleveska og matpakka klar, så løp jeg til bussen som gikk fra Bukta klokka 06:20. Bussen var innom Papperhavn og Hauge, og så bar det til fergeteiet på Revholmen, der det var ferge over til Tangen på Kråkerøy. Det ble lange skoledager for en trettenåring, vi var først hjemme igjen klokka halv fire.

Fra søndagsskole til Teologisk fakultet – med litt lokalpolitikk

Knut Erling forteller om en oppvekst med søndagsskole, ledet blant annet av Helge Johansen, en slektning av Knut Erling. – Min gode onkel og fadder, og den gangen ungkar, Reidar Johansen, var ivrig til å ta meg med. Det var også samlinger for ungdommen på bedehuset.

Så var det gudstjeneste i Spjørøy kirke annenhver søndag, men det var ikke mange unge som gikk der – utenom Knut Erling og ho Sonja (*som også i år sørget for sveler ved Drengestua etter olsokgudstjenesten i Hvaler kirke*).

I gymnastiden i Fredrikstad fikk Knut Erling impulser og inspirasjon til å søke videre og dypere i kristentroen. På denne tiden var det mange unge som engasjerte seg i radikale politiske bevegelser for rettferdig fordeling og fred, som også appellerte til unge innenfor kirken. Den unge biskopen i Borg, Per Lønning, var også en stor inspirasjon med sin evne til å tenke kritisk. Knut Erling fremhever Lønnings evne til å forene det intellektuelle med en kristen trosoverbevisning.

Etter en tid på Universitetet i Oslo fant Knut Erling ut at han ville studere teologi. På Teologisk fakultet opplevde han en nærhet til professorer og forelesere som gjorde studietiden rik og meningsfylt, og blant studiekameratene fikk han mange venner for livet. Disse årene opplevde han at det var

mulig å bygge kristen tro og identitet uten å stenge seg ute fra samfunnet ellers. Han var en av initiativtagerne til å stifte et lokallag på Hvaler for SV i 1975, og ved valget den høsten fikk SV sine første 43 stemmer på Hvaler. Siden har det blitt mange flere!

Sognepresten i Hvaler la merke til at en ung mann fra Hvaler studerte teologi. Knut Erling fikk anledning til å holde flere gudstjenester i Hvaler i løpet av studietiden, og han minnes at han hadde gode samtaler med sognepresten, Einar Martinsen.

Prest eller forsker?

Knut Erling forteller at lysten på prestetjeneste gradvis vokste frem i løpet av studietiden. Etter endt utdanning ble Knut Erling ordinert til prest og fikk sitt første tjenesteår i Nidaros bispedømme (*Snillfjord og Nidaros domkirke*), og deretter ble han prest i Snertingdal (*som ligger litt vest for Mjøsa, mellom Biri og Gjøvik*). Her fikk han og familien mange gode år mens barna

vokste opp. – Så lenge presten i Snertingdal oppførte seg som folk, så ble du tatt imot med varme! sier Knut Erling med et smil.

Han har også hatt stor glede hytta som ble bygd på Mysusetter i 1989. Den kom til fjells som et byggesett med maskinlaftet tømmer, og han satte den opp selv. Dette er fremdeles et sted som gir mye glede for barna til Knut Erling og for presteparet Knut Erling og Lisa, når de kan være der.

Etter 11 år i Snertingdal ble Knut Erling stipendiat ved Universitetet i Oslo. Han ville vite mer om en av kirkefedrene fra 300-tallet. Dermed startet han arbeidet med en doktorgrad om mystikeren Gregor av Nyssa (i dagens Tyrkia).

Generalsekretær og domprost

I 2001 ble Knut Erling generalsekretær for Bispemøtet. «Makta ligger i pennen», sies det, og det var en stor og interessant utfordring for generalsekretæren å

Knut Erling ved drivhuset

formulere uttalelser som hele bispekollegiet kunne samle seg om. Stridsspørsmål har det alltid vært i Den norske kirke, men de som har spådd kirkens splittelse og sammenbrudd har heldigvis tatt feil. Det har ikke alltid vært mulig å drøfte seg frem til enighet i vanskelige saker, men ønsket om å holde kirken samlet har vært så stort at man har lært seg å leve med at andre skal få lov å mene noe annet enn en selv.

I 2007 søkte Knut Erling den ledige stillingen som domprost i Fredrikstad domprosti, og hit kom han. I flere perioder har han fungert som biskop i biskopens fravær, og i tillegg har han utført prestetjeneste og holdt gudstjenester. Han har også holdt flere gudstjenester på Hvaler. Knut Erling Johansen fikk forresten aldri noe forhold til Hvaler kirke i sin oppvekst – det var liten kontakt mellom vest til øst i Hvaler før tunnelen kom i 1989.

– Prester må lese teologi hele livet. God teologi er praktisk! sier Knut Erling. Som domprost la han stor vekt på videreutdanning og egenutvikling for prestene som han hadde ansvar for. De ble oppfordret til å fordype seg og lese og studere, og dette var noe som Knut Erling også selv benyttet seg av: Han ble i 2016 tildelt Olavsstipendiet og arbeidet i et halvår med strategier for at flere skal ønske å døpe barna sine i kirken.

Jeg vet på hvem jeg tror

Knut Erling Johansen sier at presten ikke nødvendigvis må overtale eller overbevise sin tilhører. Men han er opptatt av at en prest må kunne gjøre rede for hva kristen tro er – man må kjenne sin kristne identitet. Han er opptatt av betydningen av ritualer og gode vaner for den som ønsker å bevare sin kristne tro. Det er så lett å oppleve at det er en selv det er noe galt med når livet gir motgang. En kristentro med klare rammer

Knut Erling Johansen i stua

og gode vaner kan bære en gjennom, også når livet er vanskelig. I dag er det søndag, da går jeg i kirken. Jeg vet hvorfor vi feirer jul, påske og pinse. Det er ikke mine følelser eller åndelige prestasjoner det kommer an på.

Den gode prekenen og den gode gartner

Knut Erling holder engasjerte prekener. På sin egen avskjedsgudstjeneste holdt han enda en gang en sterk preken som manet til ansvar for medmennesker som behøver vår hjelp. Vi var mange i Domkirken den dagen som ble berørt av domprostens klare og tydelige tale! Vi må håpe på at hans gode røst fortsatt kan bli hørt i våre kirker. Vi unner ham en aktiv pensjonisttilværelse med tid til barndomshjemmet og makrellfiske på Hvaler, gartnervirksomhet på småbruket og snekring i den velutstyrte snekkerbua ved Onsøy stasjon. Idet vi avslutter intervjuet, får jeg bli med inn i det frodige drivhuset der en vinranke allerede står med modne druer. Jeg får ta med hjem en drueklase, modne gule tomater og en liten agurk, og jeg må bare takke og si at det smakte himmelsk!

Einar Morland

Musikkorps på Hvaler i gamle dager?

Av Svein Daldorff

Jeg er med i et prosjekt der tre korpsmusikere med en del fartstid sysler med innsamling av stoff til en mulig bok om musikkorpsenes historie i nåværende Fredrikstad og Hvaler. De to øvrige er Kjell Svendsen og Karl Ottar Fjeld.

Fredrikstadkorpset er ganske godt dokumentert, men det har vært en del jobb for å finne kilder til de eldste korpsetene på Hvaler. Jeg har vært i kontakt med flere personer på Hvaler. Paul Henriksen, Sigurd Aleksandersen, Arne Nilsen, Knut Egil Knutsen, Kathrine Lorentzen Sandstrøm og Hans Petter Pettersen har alle blitt «plaget» av undertegnede, men stilt villig opp og bistått i søkingen. Jeg har også forsøkt i forskjellige medier å få kontakt med personer som kan ha informasjon om og/eller bilder av Hvaler-korpsetene men uten respons. Tross det har jeg funnet en del informasjon som vi vil kunne presentere i en eventuell bok.

I utgangspunktet var det fristende å svare nei på spørsmålet i overskriften siden man må anta at i et lokalsamfunn tilbake på 1890-tallet og fram til 2. verdenskrig, der den største yrkesgruppen hadde havet som levevei, ville det være vanskelig å få kontinuitet i driften av et korps siden man er avhengig av at musikerne deltar regelmessig på øvelser. I tillegg må de være tilgjengelige i forbindelse med diverse arrangementer, konserter etc. Men det skulle fort vise seg at antakelsen var feil. Kilder som ble sjekket viste at det var en annen yrkesgruppe, som var både landfast og stabil, som skulle få stor betydning for både kulturlivet og det politiske liv på Hvaler, nemlig stenhoggerne og deres fagforeninger (stenhoggerforeningene).

Det viktigste ser ut til å ha vært **Kirkøy Arbeiderpartis Musikforening/Kirkøy Musikkorps**, som Sigurd Aleksandersen hadde mye dokumentasjon om. Og her er en liten smakebit om dette korpset:

Korpset ble startet 26. juni 1932 under navnet Kirkøy Arbeiderpartis Musikforening, der bl.a. stenhoggerne som hadde jobbet på Rødshodet (Røsshue) var representert, og også Sigurd Aleksandersens far, Sverre, var blant stifterne. Ved oppstarten var det 13 mann som hadde meldt sin interesse (i tillegg til dirigent Ellefsen), og som det fremgår av ovenstående foto var korpset et rent messingensemble (ikke fløyte, klarinett, saxofon). Men korpset hadde sitt eget 5-manns danseorkester (JHOSSA BOYS) der man hadde med både klarinett, fiolin og kontrabass. I 15 års jubileumsberetningen fra 1947 fremgår det at korpset, under ledelse av Anders Ellefsen, hadde god fremgang utover i 1930-årene.

Da krigen brøt ut, forbød nazistene all virksomhet i Arbeiderpartiet, og man besluttet da å endre navnet til Kirkøy Musikkorps. Under krigen var det imidlertid liten aktivitet, bare 5-6 mann holdt stand. Men fra 1945 tok virksomheten seg opp igjen, og holdt det gående fram til 1958. Da ble det stopp, og årsaken var at Alf Hultmann (som må ha vært en slags "primus motor" i korpset) ble ansatt som forretningsfører ved Leikanger trygdekasse i Sogn

*Dette bildet av Kirkøy Arbeiderpartis Musikkforening er trolig tatt rundt 1935. Iflg. en kvittering i Kystmuseets eie ble luer (og vesker) kjøpt inn i perioden 1933-1936, men først betalt i 1944!
(Kilde: Sigurd Aleksandersen/Kystmuseet.)*

Bak fra venstre: Frantz Karlsen, Aage Tillgren, Aage Johansen, Harry Torgersen, Johan Hultman, Johan Mathisen, Alf Hultmann. Foran fra venstre: Edvard Corneliussen, Anders Ellefsen, Ole Hultmann, Sverre Aleksandersen, Sigurd Torgersen.

og Fjordane, en stilling han hadde til månedsskiftet februar/mars 1961, da han fikk tilsvarende stilling i Hobøl, hvor han bosatte seg og også spilte i det lokale korpset. Men i 1963 var han igjen tilbake på Kirkøy (han ble jo også ordfører dette året), og i desember samme år startet Kirkøy Musikkorps opp igjen. Hultmann fungerte da også som ”dirigent”. Ifølge Sigurd Aleksandersen fungerte det slik at han talte opp 1-2-3 og så startet de å spille. Det gikk nok mest i enkle marsjer og sanger (1./17. mai, juletefester etc.).

Imidlertid ble kjernen av medlemmer stadig eldre, noen falt fra, og rekruttering var det dårlig med. Sigurd lånte meg en kladdebok etter faren Sverre der medlemmenes navn og øvelsesdatoene for korpset var skrevet inn (fra og med desember 1963), og det var satt kryss på de datoene den enkelte hadde møtt til øvelse. Her fremgår det tydelig at på siste halvdel av 1960-tallet sank medlemstallet fort mot et kritisk minstetall. For eksempel ser det ut til at 17. mai 1968 har de vært bare 8-10 mann, og fra januar 1969 er det bare 6 aktive musikere igjen på lista. Den 29. april 1969 står det ett kryss, og det er Sverre Aleksandersen som har krysset av seg selv, og bak krysset har han skrevet ”Slutt, og takk for meg.” Kirkøy Musikkorps var dermed ute av historien.

Før Kirkøy Musikkorps startet fantes det minst to andre korps på Hvaler, begge med utgangspunkt i stenhoggerforeninger. Det første var, så langt jeg har funnet ut, **Skjelsbo Musikforening**.

I Ulf Hjordars bok "Sten" står det flg.:

Særlig med sang og musikk tiltrakk stenhoggerne seg mennesker utenfor sin naturlige omgangskrets og samfunnsklasse; musikkorps har det vært både på Østre og Vestre side av Løperen, og musikken var tidlig organisert med konkrete oppgaver for øye. I 1904 behandlet Skjelsbo Stenhuggerforening et "andragende" fra Skjelsbo Musikkforening, om å få Folkets Hus til å stille seg som garantist for et lån på 400 kroner til nye musikkinstrumenter. En livlig diskusjon utspant seg, om hvorvidt det skulle forlanges at musikkforeningen til gjengjeld måtte tilslutte seg fagforeningen! Året før besluttet foreningen at det skulle agiteres for om mulig å få i stand en forening lenger vest på øya, og måten var "en fottur til Vesterøe sammen med musikken"! Både i Østre og Vestre Hvaler var musikken viktig. Det var en erkjennelse at sosialismen ikke kunne klare seg uten musikk, hvis den skulle vinne fram.

Legg også merke til at det ble diskutert om man måtte være medlem i fagforeningen/stenhuggerforeningen for å være med i korpset, men hva utfallet av diskusjonen ble vites ikke.

Om «et lån på 400 kroner til nye musikkinstrumenter» betyr at det dreide seg om et korps som allerede eksisterte og trengte å fornye instrumentene eller om det var oppstart av et nytt korps, ble et aktuelt spørsmål. Men tilgang til nyoppdagede gamle kassabøker og protokoll for Folkets Hus-foreningen viser at allerede i 1901 fikk den nystartede Skjelsbo Stenhuggerforenings Musikkforening et lån på kr 150,- av Hvaler Stenhuggerarbeiderforening. Hvor mange, og hva slags instrumenter som ble innkjøpt, er ukjent, det samme gjelder hvor de ble kjøpt. Om det nye lånet i 1904, da på kr 400,-, skulle brukes til å bytte ut de gamle instrumentene og/eller utvide besetningen vites ikke.

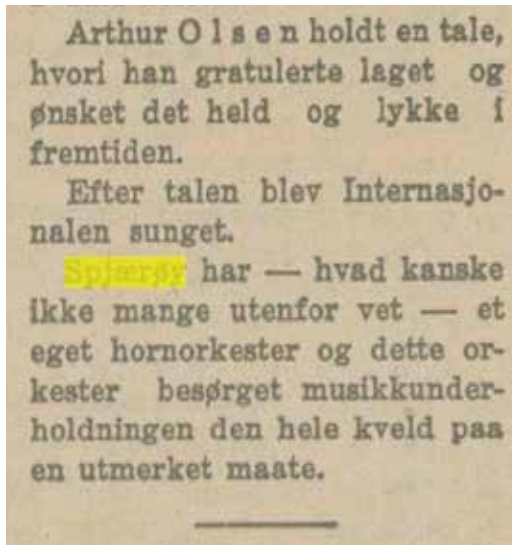
Bildet viser et 1.mai-tog på Spjærøy i 1912, og i Hvaler Arbeiderpartis protokoller 1904-1924 finner man bl.a. følgende opplysning: "Skjelsbomusikken kunne ikke komme, så hornmusikken var for anledningen hentet inn fra Greåker." (Kilde:Østfold-museene.)

Jeg har ikke funnet dokumentasjon om Skjelsbomusikkens eksistens etter 1909, bortsett fra at den er nevnt i ovenstående sitat ang. 1. mai-toget i 1912. At de ikke kunne møte tyder nok på at korpset ikke lenger var aktivt. Av Hvaler Stenhuggerforenings regnskapsoppgjør for årene 1908 til 1913 fremgår det at foreningen, som långiver og dermed eier av instrumentene (6 stk.), hvert år nedskrev verdien deres under posten "Aktiva". I 1912 og 1913 var verdien satt til kr 100,-.

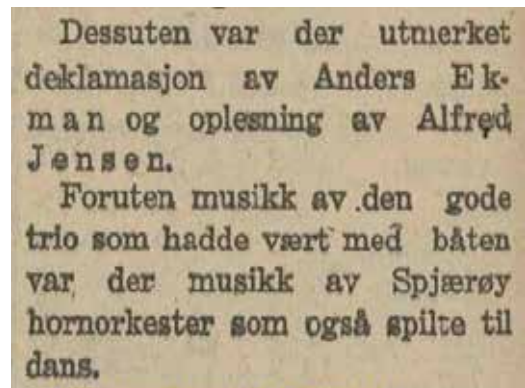
Spjørøy Musikforening/Musikkorps

Spjørøy Stenhuggerforening fant ut at det var behov for et sted å samles, både for møtevirksomhet og diverse tilstelninger, og i 1898 ble Folkets Hus (landets eldste) innviet. Huset skulle jo fylles med aktiviteter, og det ble åpnet bibliotek og startet teatergruppe, og etter hvert kom også musikkorpset i gang (1927) etter at de fikk et lån på kr 200,- av Stenhuggerforeningen/Folkets Hus.

Angående korpset har jeg funnet åtte avisnotiser i tidsrommet 1929-1934 der korpset er nevnt i forbindelse med diverse arrangementer (1./17. mai, agitasjonsmøter, andre fagforeningsarrangementer, basarer, underholdningskvelder etc.).

I et referat i Smaalenenes Social-Demokrat 30.03.1929 fra Spjørøy AUFs 3-årsfest kan man lese denne notisen.

Og i samme avis 20.06.1932 kan man i et referat fra et arbeiderungdomsstevne på Spjørøy.

Detaljer om korpset, slik som antall medlemmer, navn på disse, instrumentbesetning, dirigent(er), hvor lenge korpset eksisterte etc., er ukjent for meg.

Det må nevnes at da Folkets Hus ble restaurert på slutten av 1990-tallet ble det funnet 2-3 instrumenter etter korpset under gulvet. Et par cymbaler (bekken) og en trompet henger nå på veggene i Huset, og i tillegg finnes det også en helikon (en rund bass/tuba som kunne bæres over skulderen).

Da Menighetsbladets redaktør Ragnar Bjørck ble kontaktet angående mulighet for å få denne artikkelen inn i Menighetsbladet, ble han meget engasjert (han har vært med i styre og stell i Vestre Hvaler skole- og ungdomskorps i flere år og har to barn som også har vært med i korpset). Han mente bestemt at han hadde et bilde av Spjærøykorpset, og påfølgende dag mottok artikkelforfatteren nedenstående på e- post, så dermed er også dette korpset dokumentert på foto.

*Bildet viser Folkets Hus-musikken på 1930-tallet.
Kilde: Ragnar Bjørck*

Jeg er svært interessert i navn på de avbildede musikerne.

Hvis lesere av Hvaler Menighetsblad har, eller kjenner noen som kan ha, informasjon om de tre korpset, i særdeleshet de to sistnevnte, er artikkelforfatteren svært interessert i å komme i kontakt med disse personene. Dette kan være fotografier, skriftlige kilder av forskjellig art og muntlig informasjon som kan ha gått i arv fra eldre slektninger. Kontakt kan gjøres på tlf. 69 39 79 92 eller e-post: svein_da@hotmail.com.

Babysang på Kirkens hus

hver tirsdag klokken 12

Babysang er et musikalsk og sosialt tilbud med musikk, regler, dans og bevegelse for babyer med sine voksne. Velkommen til en uformell og hyggelig stund!

Småbarnsang på Kirkens hus

hver tirsdag klokken 16:30

For barn mellom 1 og 4 år sammen med sine voksne. Vi synger, leker, danser, og lar barna utforske ulike måter å musisere på. Velkommen!

Fotograf: Bo Mathisen, ressursbanken.no

For å ivareta smittevern har vi ingen matserving, og vi vasker inventar før og etter sangstundene. For spørsmål, ta kontakt med Kjersti Morland, tlf: 975 26 412, e-post: kjersti@hvaler.kirken.no

DEN NORSKE KIRKE
Hvaler menighet

Hvaler musikkforenings skolekorps

Hvaler Musikkforening ble etablert i 2002. Dette er både voksenkorps og skolekorps. Tidligere var det 2 korps på Hvaler, Hvaler skole- og ungdomskorps og Vestre Hvaler skole- og ungdomskorps. I dag består Hvaler Musikkforening av 38 medlemmer i alle aldre.

I 2018 le det ny start for skolekorps i Hvaler Musikkforening. Våre unge medlemmer er fra 7 til 15 år og består i dag av 12 flotte musikanter. Skolekorpsset passer for både gutter og jenter, vi har ikke gutte- og jentelag, men vi har godt miljø og fellesskap for alle.

Skolekorpsset ønsker å underholde og skape glede i bygda vår, og har allerede spilt på Sanitetens basar, 17. mai og på basaren til Hvaler musikkforening for å nevne noen.

Vi tar imot nye medlemmer gjennom hele året. Det er bare å ta kontakt med vår dirigent Inge Tvedt på tlf. 481 78 110, eller stikke innom oss i Hvalerhallen, inngang til kulturskolen, på tirsdager mellom 16.30 og 18.20.

Skolekorpsset er et sted for alle barn som ønsker å lære å spille i alder fra 7 til 15 år. Er du eldre kan du spille i voksenkorpsset.

Så kjære foreldre, la barnet ditt få gode opplevelser sammen med oss i skolekorpsset. Her lærer barnet å spille et instrument sammen med andre. Det gir mange positive opplevelser og god mestring å spille i korps. Alle barn er hjertelig velkommen, uansett førkunnskap. Barna kommer inn i et trygt miljø, sammen med andre barn og trygge voksne. De kan velge ulike treblåsinstrumenter, messing-instrumenter eller slagverk. De lærer å spille både lette og vanskelige musikkstykker.

Skolekorpsset spiller selvfølgelig på 17. mai, men også små konserter alene eller sammen

Voksenkorpset selger fyrverkeri til nyttår, ellers har vi kun to loddsalg i året hvor skolekorpsets medlemmer bidrar, ved siden av egne arrangementer.

Hvaler musikkforenings skolekorps er et morsomt sted å være, der kan barn og unge utvikle gode vennskap og lære å spille et instrument som kan gi glede i mange år fremover.

*Hilsen
Anita Rubach skolekorpsleder
og Astri Engblad
leder Hvaler musikkforening*

med voksenkorpset gjennom året. Vi har planer om å dra på turer sammen, men ikke akkurat nå under covid-19.

Å spille i korps er en billig hobby, og barna låner det de trenger av instrument og uniform. Vi har et samarbeid med kulturskolen om opplæring.

Årets sommerkonsert:

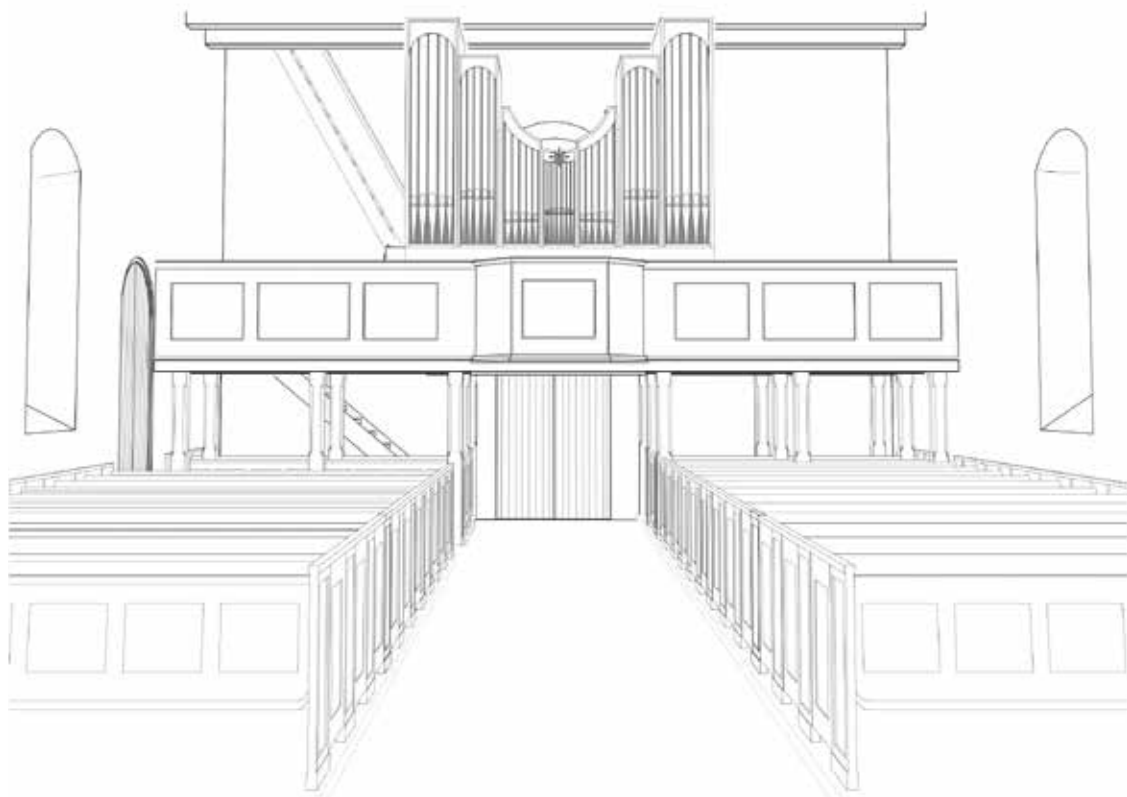
Den klassiske musikken er kul

Alexander og Fredrik hadde sommerkonsert vol. 2 i Hvaler kirke 15. og 16. juli, og det ble tre stuvende fulle hus med koronaregler ivaretatt. Rundt 180 mennesker opplevde de flotte konsertene. Neste år planlegges allerede.

Konserter i Hvaler kirke høsten 2020

Hvaler menighet gleder seg over den flott gaven som Hvaler kommune har gitt oss: Et nytt orgel i Hvaler kirke. Det var planlagt innvielseskonsert den 12. april 2020, men konserten måtte utgå pga. covid-19 og restriksjoner. Også orgelkonsulentens konsert søndag 19. april 2020 måtte utgå.

Nå er tiden inne for å feire det nye orgelet

Innvielseskonserten fremføres to ganger pga. antallsbegrensning. Vi kan bare være inntil 50 tilhørere på hver konsert, og vi må holde avstand både i kirkebenkene og ved inngang og utgang. Alle som er til stede må oppgi navn og telefonnummer med tanke på smittesporing, men etter 10 dager uten sykdom blir disse opplysningene slettet.

Til den første konserten 11. oktober (kl. 17) er det invitert gjester fra leverandører, fra bispedømmet og fra Hvaler kommune.

Husk å melde din interesse dersom du ønsker å være til stede!

Til den andre konserten 11. oktober (kl. 19) er det påmelding på SMS, og det er plass til de første 50 som melder seg på. Påmelding skjer til tlf.nr 474 79 730 (kirkevergen).

Konsulent for anskaffelse og bygging av det nye orgelet har vært Gunnar Petersen-Øverleir. Han har siden 1996 vært organist i Røa kirke, og han leder Norsk orgelkonsulentforening. Vi er svært fornøyde med hans arbeid og bistand. Fra ham kom det en flott sluttrapport om det nye orgelet, der han konkluderer slik: *«Hvaler kirke har med dette fått et kvalitetsinstrument, som jeg håper menigheten vil ha stor glede av i årene som kommer.»*

Søndag 11.10.2020 kl. 17: Innvielseskonsert for inviterte gjester

med bispedømmets 2 domkantorer, Dan René Dahl og Tore Erik Mohn, og sopranen Helga Johanne Størdal

Søndag 11.10.2020 kl. 19: Innvielseskonsert, påmelding på SMS til 474 79 730

med bispedømmets 2 domkantorer, Dan René Dahl og Tore Erik Mohn, og sopranen Helga Johanne Størdal

Onsdag 28.10.2020 kl. 19: Konsert med orgel, klaver, cello og mezzosopran

Camilla Marie Bjørk Andreassen, Jan Ragnar Storheim og Mats-André Soli

Orgelkonsulentens konsert: Denne blir trolig i november, men dato er enda ikke klar

Gunnar Petersen-Øverleir og trompetist Tormod Åsgård

Konsertene annonseres også på menighetens hjemmeside: www.kirken.no/hvaler

Glimt fra floraen på Hvaler:

Skrubbær (*Cornus suecica* L.)

Tekst: Einar Morland. Bilde: Egil Michaelsen (www.markblomster.com) og Einar Morland

Skrubbær finnes over hele landet. Det ene bildet er tatt på Hvaler, og det andre er tatt nord i Finnmark. Navnet antyder at bæret er uspiselig – men godt nok for ulven. Bærene er ikke giftige, de er svampaktige og smaker ikke noe særlig. Andre lokalnavn på disse vakre bærene er grisebær, kjerringbær, hønsebær, ulvebær, silkebær eller kaffibær. I min barndom het det seg at gutter (jenter) som likte silkebær, også likte jenter (gutter). Planten blir ca. 15 cm høy, og vokser på fuktige steder i skogen. Der den trives, dannes det ofte store matter med skrubber pga. utløpere fra røttene. Blomsterfargen er forresten spesiell: Den er svart! De 4 hvite bladene rundt blomsterstanden er dekkblader (høyblader, som hos julestjerne), og de sitter på lenge etter at blomstene er visnet. Blomstringen skjer i mai, men vi kan ofte finne planter med hvite dekkblader langt utpå sommeren. De nærmeste slektningene til skrubber er

Skrubbær i blomst

busker eller trær, og i likhet med dem, feller skrubberplanten bladene om høsten, og den vedaktige stengelen kommer med nye blader neste vår. En gang var en flokk engelske botanikere på blomstertur i Norge. Da de kom til et sted der det var store matter med skrubber, ble de over seg av begeistring for den vesle ville kornellen, som de kalte den. Den ville vært en pryd i en hvilken som helst velstelt hage, mente de!

Modne skrubber

Takk

Kunstlotteriets ildsjel, Wenche Sture

En stor takk til alle som har støttet Hvaler menighets store kunstlotteri. Loddsalget har pågått gjennom store deler av sommeren og det er fortsatt muligheter til å kjøpe lodder. Du støtter da din lokale menighet og ikke minst, du får mulighet til å skaffe deg flott kunst til en rimelig penge.

Trekning er 5. oktober på menighetens årsmøte. Alle vinnerne blir offentligjort i Hvaler menighetsblads adventnummer som kommer ut fredagen før 1. advent.

Hvaler menighets kunstlotteri

17 arbeider fra lokale kunstnere og utstillere

20 kr per lodd vippses til 90315 Hvaler Sokn, velg LOTTERI

*Send en sms til lotterisjef
Wenche Sture (97149294)
om hvor mye
du har vippset*

Støtt din lokale menighet og vær med i trekningen 5. oktober.

Noen episoder fra Bjørn Lies opplevelser på Madagaskar

Bjørn Sverre Lie, mangeårig misjonær på Madagaskar, med aner fra Asmaløy og hytte på Rød, har sendt oss en hilsen.

Daniel i løvehulen

Vi var på turné langt på landet og viste lysbilder. Folket hadde møtt opp i hundrevis og stemningen var god. Erik Tangedal, leder av kirkens evangeliseringsdepartement, deltok. Vi hadde med oss serien om Daniel i løvehulen, og den fortellingen slo godt an. For de få kristne fra nabolandsbyen var det nok ekstra hyggelig å høre om at deres Gud utførte slike under for den troende Daniel.

På den tida var det imidlertid en minister i regjeringen som var en ivrig kirkegjenger og som dessuten deltok i kirkenes eget radioprogram hver søndag ettermiddag. Han var flink til å levendegjøre det kristne

budskapet, så han hadde en stor lytterskare. Hans navn var Daniela.

Etter at møtet vårt var slutt, og vi holdt på å pakke sammen lysbildeapparatet o.a. utstyr, kom det en eldre mann bort til oss og ville takke. Han var nylig døpt og likte veldig godt bibelfortellingen. Til vår overraskelse sier han til slutt: «Nå forstår jeg hvorfor Daniela ikke har vært å høre på radioprogrammet på søndagene i det siste!» - Erik og jeg prøvde å få tak i hva han ville si, og han svarer med tilfreds mine: «Daniela kunne jo ikke delta i radioprogrammene, når han var blitt fanget i løvehulen». Erik og jeg lo ikke da, men gjetten om vi moret oss i bilen på veien hjemover!

Fullsatt katedral i Antsirabe med 2000 personer tilstede kl. 6 søndag morgen og kl. 10 samme dag

Du prest, du må ikke lyve

Jeg var på turné, som så ofte i de 12 årene på vestkysten. Etter møtet med hundrevis av mennesker på torget, så ble jeg invitert av bysjefen til å spise kveldsmat (ris og høne) hos ham. Mens kona stelte til mat i kjøkkenskuret, satt bysjefen og jeg i hytteveggen og pratet. Det var fullmåne, og dagen etter at det første mennesket hadde satt sin fot på månens overflate. Da kom jeg til å nevne at jeg var imponert over at noe vesen fra denne vår jordklode nå gikk der «oppe» på månen. Han ble ivrig og spurte om mer forklaring. Jeg trodde at min gassisk ikke var tydelig nok, så jeg gjentok gjerne det som jeg hadde hørt på nyhetene om denne første månelandingen. Bysjefen ble helt stille en stund, og så sa han med alvor i stemmen: «Du som er prest og kirkens mann, du må ikke lyve!» Han var tydelig sjokkert over at jeg kunne si noe så utrolig som at det var et menneske der oppe på månen! Jeg husker at jeg var glad for at kona ropte på oss at maten var ferdig. Videre samtale om måneprosjektet ble det ikke den kvelden.

Begravelse i Sakaraha

Som prost i mange år på Madagaskar hadde jeg stundom ansvar som menighetsprest ved presteskifte eller av andre årsaker. Det ga meg jo en opplevelse av å komme nær innpå folk, og det er kjærkomment for en prest. I byen Sakaraha på Vestkysten hadde jeg engang en begravelse for en av de trofaste kirkegjengerne. Kirkegården var ikke langt fra kirkehuset, så jeg deltok selvsagt i selve seremonien med senkningen av kisten. Dessverre hadde

Skolebarn får mat en gang i uka med hjelp fra Norge

graverne ikke spadd opp nok jord, slik at hullet var for lite. Men spadene var jo på stedet, så den saken ordnet seg forholdsvis raskt. Det som opplevdes som et større problem var det at eldste sønnen til avdøde ikke var kommet til begravelsen. Han var ansatt i staten langt nord på øya, og hans familie måtte kjøre over tusen kilometer for å nå hjemstedet og farens gravferd. I tropene kan en ikke utsette begravelsene for lenge, siden de mangler kjølerom til kistene. Vi hadde ventet et par dager, men da måtte den døde begraves. Uten sønnen til stede!

Jeg hadde akkurat lest bibelordet til trøst før vi skulle synge et salmevers, da sønnen og familien hans kom springende mot graven. Naturlig nok ble alle glade på enkens og den nære families vegne. Etter at hilsener og klemmer var over, så kom spørsmålet: «Jeg vil gjerne se far min i kista, om det er mulig». Jeg må ærlig innrømme at dette var en situasjon jeg aldri hadde forestilt meg, så jeg ba en stille bønn før jeg svarte: «Ja, vi må gjøre et unntak, siden dere nådde fram til begravelsen!» Noen fra menigheten sprang hjem etter et brekkjern,

Kano med to fiskere hjem etter nattens økt

Fisken skal tilberedes

og så ble kistelokket løftet på. Vi sang noen kjente salmer mens sønnen og kona hans fikk gråte ut der på kne ved farens kiste. I ettertid har jeg hatt en indre ro for den avgjørelsen, som i øyeblikket var vanskelig å ta.

Småskolen i Ankomake

Vi fikk økonomisk hjelp fra misjonen til å bygge og drive småskoler i landområdene, hvor det offentlige ikke hadde skoletilbud til barna. Vi bygde flere slike skoler og hadde noen lærere til å gi noen av egnens unger kunnskaper og selvtillit. Et sted hvor vi bygde skole hadde vi Rakoto til å sette opp det enkle

huset vi skulle bruke som klasserom. En dag dro jeg på besøk for å se hvordan bygginga foregikk. Det så greit ut, men jeg spurte med undring om hvorfor snekkeren ikke hadde plassert vinduene i lik høyde over bakken. Jeg mente at det ville jo se penere ut siden den veggene vendte ut mot skolegården. Den dagen fikk jeg lære noe om gassisk filosofi, som jeg ikke visste nok om fra før. Han svarte: «Hva er meningen med at vinduene skal ha samme nivå over bakken? Vinduer er jo til for å slippe lys og luft inn i rommet!» Jeg sa ikke mer om dette den dagen!

Noen år senere på den samme skolegårdsplassen møtte jeg en av våre tidligere eldste elever, en sympatisk og flink 13 år gammel jente. Hun var gravid og kunne ikke gå på skolen mer. Hun gråt og ba meg om å snakke med far hennes. Læreren og jeg fikk en samtale med faren, men resultatet var nedslående for jenta. Hun var allerede giftet bort for flere år siden, og etter at hun hadde fått sin første menstruasjon, så kom den gamle mannen og krevde at hun skulle bo hos ham. Vi lever i håpet om at det etter hvert blir mulig å få bukt med dette dramatiske problemet for millioner av unge jenter i mange land.

Kirken holder sykurs for ugifte mødre

Marius har kommet hjem

Marius Kjølholt Søybe og jeg sitter på en benk på kirkegården utenfor Hvaler kirke. Marius har tatt seg en pause fra tungt gravearbeid for å la seg intervjuet til menighetsbladet. «Her føler jeg meg hjemme», sier han og smiler. Så peker han i ulike retninger på kirkegården og viser til steder hvor forfedrene og formødrene hans ligger. Både de nære som han har kjent, og de som levde noen hundre år før hans tid. «Der borte ligger mamma sin side», sier han og peker på Kjølholt sin familiegrav. «Og von Schrader er en av forfedrene til pappa», sier han og viser til en gravstein som ligger inntil kirkens sørside. Fredrik Sechmand von Schrader var kommandant på Akerøya fort. Han døde i 1794 og ble opprinnelig gravlagt under kirkegulvet i Hvaler kirke.

Det er imidlertid noe mer enn slektskapet til de som ligger begravet på kirkegården som gjør at Marius føler seg hjemme her – Marius har funnet drømmejobben sin. Da Marius kom flyttende til Kirkøy som 11-åring, gikk han på Steinerskolen i Fredrikstad. Han begynte etter hvert på Hvaler ungdomsskole, men snakker varmt om årene på Steinerskolen og verdien han fikk med seg derfra. «Jeg er lite opptatt av materielle verdier», sier han. «Det er ikke viktig for meg å ha et flott hus og en fin bil. Jeg er opptatt av å gjøre godt for andre mennesker – for familien min og mennesker rundt meg. Det å presentere en vakker kirkegård for sørgende familier, oppleves som svært viktig og meningsfullt.» Nå har Marius jobbet som kirketjener i et år, først som vikar og deretter i fast stilling. Vi som jobber sammen med ham, nyter godt av at han er kreativ og løsningsorientert og at han ikke gir seg før jobben er gjort. Det hender ofte uforutsette ting i en kirketjeners

hverdag – kanskje klippemaskinen må på service akkurat når et stort felt må klippes. På magisk vis får Marius ordnet opp.

Ved siden av full stilling som kirketjener, har Marius valgt å beholde en liten stilling på Dypedalåsen eldrecenter der han har jobbet siden han var 18 år. Det er så mange på eldrecenteret han bryr seg om – både av beboere og ansatte – at han ikke klarer å forlate dem helt. Da Marius så seg om etter jobb for et år siden, var hans første tanke å jobbe i et begravningsbyrå. Marius er svært opptatt av at mennesker som har levd et langt liv, og gjort en stor innsats på ulike

måter, skal ha det godt og bli behandlet med respekt. Videre er han opptatt av at avskjeden med dem – begravelsen – skal være fin og verdig.

Det var på Dypedalåsen at Marius møtte sin Ida – for omtrent halvannet år siden. Nå er de to forlovet, og Marius trives svært godt som familiemann og som reservepappa for Richard på 8 år. Det hender vi treffer hele familien på en av kirkegårdene. Da er Ida og Richard i sving og hjelper Marius med å gjøre kirkegården fin. Den lille familien bor på Kråkerøy, men drømmen er å finne et sted på Hvaler.

Marius retter seg opp for å gå tilbake til gravingen. Det er allerede sen ettermiddag, og han har stått på siden tidlig morgen. Jobben er til tider tung, men Marius trives med tungt kroppsarbeid. Han gikk en tid på bygg- og anleggsteknikk, og deretter elektrofag på videregående. Begge deler viste seg imidlertid å være uheldig for allergier han har, og han endte derfor opp med å bytte til helsefag isteden. I kirketjenerstillingen får han bruk for alt han har lært, og alle erfaringene han har hatt. «Veien har vært litt kronglete, men det var nok en mening med det», sier Marius. «Jeg endte jo opp akkurat der jeg skulle være».

Hvaler kirke

Hvaler kirke ble i juni kalket. Prosjektet var planlagt med tilskudd fra Hvaler kommune. Kirkevergen er godt fornøyd med lokale handverkere, som også sørget for at vinduet i den karakteristiske hvite veggen ble kittet og malt.

Vi har en skatt som skal forvaltes til nye generasjoner, der den ligger mot skogen i hagen for de levende og for de døde.

Sammen med nytt orgel og et nytt brannsikringsanlegg med sprinkeldyser, kan Hvaler kirkelig fellesråd avslutte en periode med viktige investeringer i middelalderkirken vår.

Amandas favorittgåter

Til julenummeret av menighetsbladet, vil vi få hjelp av elever ved Floren skole til å pønske ut et mysterium som detektivene Amanda og Manuel skal løse. Mens vi venter på mysteriet, har Amanda lyst til å dele sine favorittgåter med oss. Klarer du å løse dem uten å se på svaret?

1. Hva er større en Gud? De fattigste har det, de rikeste mangler det, og hvis du spiser det dør du.
2. Hva er det som kryper langs bakken men som aldri blir møkkete?
3. Hvilket ord blir kortere når du legger til tre bokstaver?
4. Hva blir større jo mer du tar av det?
5. Hvem kan snakke alle språk?
6. Hva blir våtere når det tørker?
7. Hva blir borte når du sier hva det heter?
8. Hvis du har meg, vil du dele meg.
Hvis du deler meg, har du meg ikke. Hva er jeg?
9. Hva veier mindre enn en fjær, men er tungt å holde i mer enn et minutt?
10. Hva er det bilde av på denne siden?

Har du lyst til å lese et av mysteriene som Amanda og Manuel har løst allerede nå? I menighetsbladet nummer 3/2019 og 4/2019 kan du lese om Hundebæsjmysteriet, og i nummer 1/2020 og 2/2020 kan du lese om Fastelavns mysteriet. Gamle nummer av menighetsbladet finner du ved å velge *Menighetsblad* i menyen på Hvaler menighet sin hjemmeside: kirken.no/hvaler-menighet.

Amandas favorittgåter svar:
1 Ingenting 2 Skyggen 3 Kort 4 Hullet 5 Ekkoet
6 Håndkleet 7 Stillheten 8 En hemmelighet 9 Pusten
10 En biekatedral man kan ha i hagen sin som hjem
for humler og bier. Den er laget på dugnad og solgt til
inntekt for Håpets katedral. Fjerde trinn på Floren skole
og Attekanten skole fikk hver sin biekatedral
(en til hver skole) som takk for hjelpen med å
lage Fastelavnsmysteriet.

Ulf Hjardar

Hvalerhistoriens evighetsmaskin

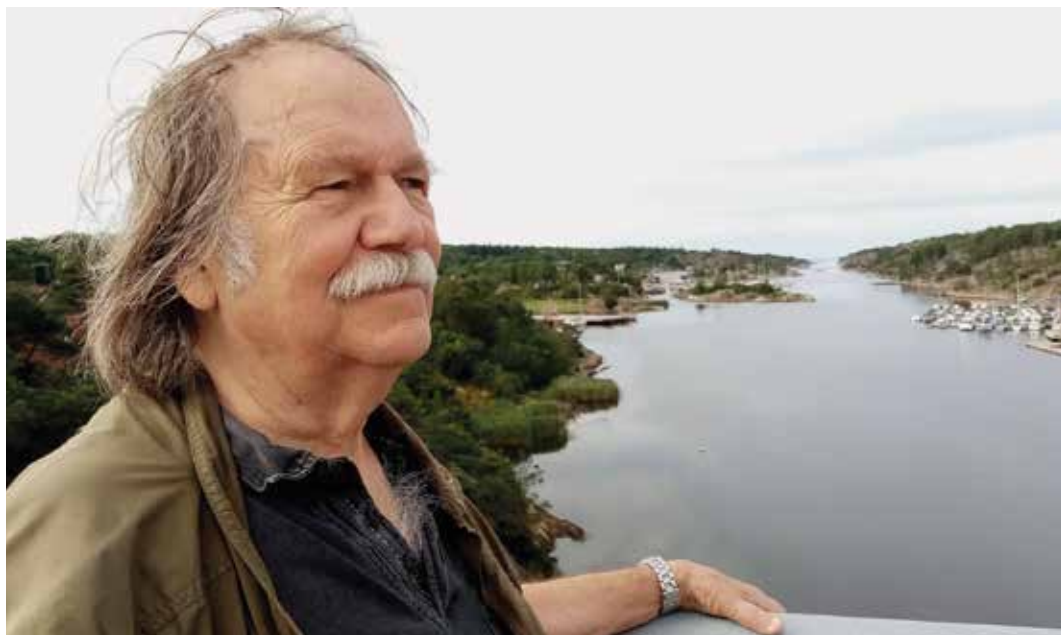

Foto: Arne Børresen, Demokraten

Jeg hører rykter om at du har et nytt og stort prosjekt på gang, Ulf Hjardar. Hva er det du er i gang med nå?

Min hvalerhistorie, «Åsted Hvaler» er en oppsummering av mine over 40 år med Hvalers historie, og sammenfatter på et vis «alt» som jeg har lagt nesa mi oppi. Jeg har valgt å skrive et ettbindsverk, som nå ser ut til å bli på ca. 350 sider i format 21 x 26 cm, fagmessig innbundet. Uten mitt nære og gode samarbeid med Møklegaard trykkeri, tror jeg ikke jeg ville ha greid å gjennomføre prosjektet.

«Åsted Hvaler», med undertittel «En øy- og samfunnshistorie gjennom titusen år», har som ambisjon å gi en s.k. samlet framstilling av hele Hvalers historie, og spesielt de delene (periodene/emnene) som kommunens

bygdebokprosjekt (hittil ikke har dekket. Det gjelder særlig historien før 1800, orlogshistorien, en «granskende» samtidshistorie med blikket rettet mot de siste 50 årene, fritidsturismens historie og Hvalers politiske historie som de sist utgitte bygdebøkene har styrt utenom. Jeg har også svært gjerne villet forsøke å fortelle noe om hva slags samfunn Hvaler var og er, og samtidig se framover. Ja, hva er kommunens «egenart» og særegenheter?! «Åsted Hvaler» forsøker også å være en bok om mentalitet og identitet.

Du har ofret hele ditt voksne liv på hvaler-samfundets historie, er det mere å skrive om og klarer du fortsatt å motivere deg?

Hvaler er en tidkrevende og vanskelig kommune å bli «klok» på. Siden jeg startet opp med tidsskriftet Hjembygda Hvaler i 1979, som senere

ble ØYENE/Hjembygda Hvaler, og fra 1998 et årsskrift, Dregg, har jeg skrevet om en rekke emner. Med 50 utgaver av «øyene», 22 nummer av Dregg og en rekke bøker om dette og hint, har det i alt blitt noen tusen sider hvalerhistorie gjennom årene.

Å holde på i så mange år har sine utfordringer, ikke minst å klare å nå fram til publikum. Det har ikke blitt lettere etter som årene har gått, men alt er gjort frivillig! Og dessverre ikke alltid, synes jeg, med god forståelse fra kommunens side. Jeg har tross alt reddet atskillig muntlig historie, noe som avdøde sosialantropolog Arne Marin Klausen var en av de få som så og sa noen gode ord om.

Nå du nå gir ut et relativt stort verk kutter du ut alle småheftene dine som er til salgs i nesten alle butikker Hvaler rundt?

Slik «situasjonen» er for øyeblikket var det riktig å avslutte arbeidet med Dregg. I en (liten?) overgangsperiode vil jeg forsøke å holde liv i Hvaler arkiv - serien, men det er slett ikke sikkert at det blir så lenge! Jeg vil i den forbindelse få rose mine fire annonsører på Hvaler for utholdenhet, Lars Bustgard, Rune Svennes, Pål Kristiansen og Kurt Allan Hansen! I Fredrikstad er Christian Rybom den utholdende.

Hva er drivkraften din for å fortsette år etter år med hvalerhistorien? Du bor tross alt i Fredrikstad og er ikke definert som Hvalerboer, selv om du har bodd på Spjærøy og virket som lærer på Åttekanten i fem år.

Jeg har min familie fra Østre Hvaler, Søndre og Nordre Sandøy. På den ene siden sjøfolk og losere, som min far var, på den andre et par lærere og en maler (Ludvig Næs). Jeg vokste opp om somrene på Nordre Sandøy, og hadde en fantastisk barndom der. Hytta vår, som min søster og jeg overtok i 1979, ble solgt ut av familien i 1983. Etter den tid har jeg vært noen få ganger på øya, og bare kunnet konstatere at barndommens rike er lukket for alltid. Jeg håper imidlertid at kommunen, etter sine unnlattelsessynder nå står opp for å bevare det som er tilbake av den unike øya best mulig.

Vi går spennende tider i møte med alle de utfordringene Hvaler står overfor!

«Åsted Hvaler» vil kanskje kunne gjøre en forskjell, som det heter i dagens «kjappe» språk!

rbj

HVALERS HISTORIE GJENNOM TITUSEN ÅR!

Elva forlag utgir i 2020 forlagets hovedverk, Åsted HVALER, hvor forfatterens mer enn 40 år lange omgang med Hvalers historie «oppsummeres»!

I Åsted HVALER vil du finne:

- En titusen år lang øy- og samfunnshistorie
- En historie om Hvaler før 1800 (som bygdebokprosjektet ikke omfatter)
- En historie med mye vekt på hvalerfolkets mentalitet
- En historie som særlig tar for seg de siste 50 årene («samtiden»)
- Dessuten kan du lese:
 - Historien om turismen og hyttebyggingen på Hvaler
 - Historien om hvalerpolitikken, spesielt etter 1901 (da kvinnene fikk stemmerett)

Åsted HVALER blir på ca. 350 sider i format 21,5 x 26 cm, trådsydd og produsert av Møklegaards trykkeri i Fredrikstad.

Boka kan forhåndsbestilles ved henv. til forlaget, adresse Rektor Westernsgt. 10, 1604 Fr.stad. Opplaget vil være begrenset.

HVALER - arkiv
Arkbok IV er kommet.

Hverdagsliv under krigen!

ÅSTED HVALER
Et år og samfunnshistorie gjennom tusen år

Elva forlag/Ulf Hjarðar
Telf. 97470776,
e-post: ulfhjard@gmail.com
(Vipps 10 80 59)

Åsted HVALER kommer til høsten!

Kulturdugnaden

Gjennom sommeren har kirkene på Hvaler vært fylt av konserter og allsangkvelder. På tusenårsstedet ved Hvaler kirke, har det vært arrangert både *Kirkens dag* med markedsboder og aktiviteter, og *Olsokfeiring* med rømmegrøt og allsang. I tillegg har menighetens kunstlotteri pågått under hele sommeren, og det er fremdeles mulig å kjøpe lodd (se side 23) – trekningen er 5. oktober. Arrangementene har fått fellesbetegnelsen *Kulturdugnaden*.

Hvaler menighet er i en vanskelig økonomisk situasjon, og Kulturdugnaden ble dratt i gang for å samle inn penger til menigheten. Den begynte som en idé hos en gjeng frivillige fra det nye og det tidligere menighetsrådet, og har engasjert og inspirert både stab og enda mange flere frivillige. Det sies at *nød lærer naken kvinne å spinne* og

at når nøden er størst er hjelpen nærmest. Gjennom sommeren har virkelig hjelpen vært nær, og om vi ikke akkurat har lært oss å spinne så har kreativiteten blomstret på andre måter.

Vi vil rette en stor takk til alle som har bidratt i kulturdugnaden gjennom sommeren!

Sammen har vi bidratt positivt til kulturlivet på Hvaler, og synliggjort Hvaler menighet. Dugnadsinnsatsen har gitt menigheten inntekter, og vi sitter igjen med mange fine minner og gode erfaringer. Dette har gitt oss mersmak, og vi er allerede i gang med å planlegge flere arrangementer og snakke om neste sommer.

Hilsen staben

Allsangkveld i hagen til Gerd Ådnem i Utgårdskilen markerte avslutningen på årets kulturdugnad. Det har til sammen vært et titalls aktiviteter, som konserter, allsangkvelder, kunstlotteri, marked og foredrag. Alt for å styrke en veldig dårlig økonomi i Hvaler menighet. Takk til alle som har støttet oss!

Kirkens dag

Kirkens Dag på Tusenårsstedet 22. juli 2020 ble en suksess, takket være alle dere som stilte opp med hver deres bod og viste menighetens ansikt utad. Noen solgte mye, andre mindre, noen lite og kanskje noen ingen ting. Uansett, alle var like viktige for å synliggjøre kirkens kulturdugnad.

Vi fikk inn ca. 19000 kr på salg, og på kunstlotteriet kom det inn ca. 5000 kr. Kjempeflott!!!!

Tilbakemeldingene fra besøkende har bare vært positive.

TUSEN TAKK TIL DERE ALLE SAMMEN!

*Med vennlig hilsen
Kjersti M, Ragnhild K og Gerd Å
(arr. kom.)*

Hvalerkonfirmanter 2020/2021

Lørdag 22. august gikk startskuddet for et nytt konfirmanthull med de tradisjonsrike Kickoff-lekene på Storesand, etterfulgt av presentasjonsgudstjeneste i Brottet Amfi søndag 23. august. Grunnet utsatte konfirmasjonsgudstjenester i september, ble Kickoff i år fremskyndet med tre uker. Vi som planla Kickoff-helgen hadde forventet sommervær, og vi ble både motløse og tvilrådige da restene etter stormen Ellen ble varslet inn over Sør-Norge til nettopp denne helgen. Men så fikk vi sol – både lørdag og søndag. Det blåste friskt på Storesand lørdag. Vi holdt imidlertid til på en lysning i skogen og konkurrerte i *konglekast*, *blindebukkløp* og *potetløp* i ly av furutrærne. Da vi etter hvert flyttet oss ned til stranda til *steinstabling* og *vannbøtte*, oppdaget vi at vinden var varm og nesten behagelig. Så da gikk det bra selv om enkelte av konfirmanterne ble søkkvåte i sin iver etter å fylle vannbøtten.

Det ble bygget flere imponerende steintårn på stranda – vinnertårnet tallet 17 steiner stablet opp på hverandre en etter en. Strategien til laget som bygget dette tårnet, var å finne de aller flateste steinene på stranda. Mens to stykker bygget tårnet, ble resten av laget sendt ut på leting etter gode steiner. Selv om Kickoff-lekene er en konkurranse, er *godt samarbeid* den viktigste ingrediensen. Uten at lagkameratene hjelper hverandre og heier på hverandre, kan ikke laget gjøre en god innsats. Under årets Kickoff var konfirmanterne gode til å heie på hverandre. Så etter den siste avgjørende quizen, mens premier og trøstepremier ble delt ut, kunne vi takke for en kjempeinnsats fra alle lagene.

Dette året vil det overbyggende temaet for konfirmanterundervisningen være *menneskets iboende egenverdi*. I et samfunn og en tid som krever mye av oss, behøver

vi mennesker å kjenne oss trygge på at vi er gode nok, akkurat som vi er. Og vi trenger å minnes på hvor viktig det er at vi ser hverandre, og gir en ekstra oppmuntring til dem som trenger det. Det er først når vi kjenner oss trygge i oss selv, at vi har overskudd til å finne gode løsninger på de utfordringene verden byr på i dag.

Søndag var vi igjen heldige med været. Vinden kjente vi lite til inne i Brottet Amfi, og lydutstyr og instrumenter kunne rigges opp uten at vi behøvde å bekymre oss for regn. Så da passet det fint at søndagens tekst nettopp handlet om å slippe sine bekymringer. Konfirmantene hadde fått beskjed om å komme et kvarter før gudstjenesten, og allerede ti over halv elleve sto nesten alle 33 klare og ventet på utsiden. Da sistemann kom syklende i full fart, og beklaget så mye at han var noen minutter forsinket, hadde vi fremdeles god tid til å stille opp i prosesjon. Det lover godt for oppmøtet på gudstjenester og undervisning resten av året!

Under gudstjenesten fikk vi flotte musikalske innslag fra to jenter som var konfirmanter for flere år siden, og fra konfirmant Henrik Gillerstedt Mogens. De sang sanger om å kjenne seg hjemme på havet, og på Hvaler. Vi håper at de i løpet av dette året vil kjenne seg hjemme også i kirken, og ikke minst at de vil kjenne seg trygge på, og hjemme i, seg selv.

Barn og unge – hva skjer i oktober/november 2020

Hver tirsdag kl. 12: Babysang på Kirkens hus
For babyer og foreldre.

Hver tirsdag kl. 16:30 – 17:15:
Småbarnsang på Kirkens hus
For barn mellom 1 og 4 år med foreldre.

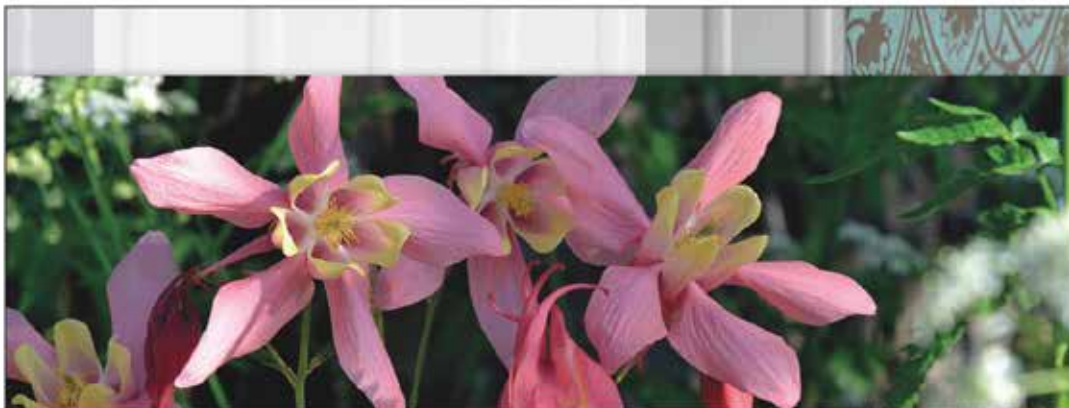
Hver onsdag kl. 17 – 17:45:
Knøttekoret øver i Spjærøy kirke
For deg som er glad i å synge og er fire år eller eldre.

Søndag 25. oktober kl. 11:
Myldregudstjeneste i Spjærøy kirke
Denne søndagen er de aller minste barna spesielt invitert.
Vi rydder vi plass til matter midt på gulvet, og opplever gudstjenesten med hele oss gjennom alle sanser.

Lørdag 21. november fra kl. 18: Lys våken
Fyller du 10 eller 11 år i 2020? Da er du velkommen til å overnatte i Spjærøy kirke fra lørdag 21. november til søndag 22. november. Invitasjon kommer i posten.

Søndag 22. november kl. 11: Lys Våken-gudstjeneste
Familiegudstjeneste der de som har overnattet i kirken deltar.

Vi ønsker at alle, uansett funksjonsnivå, skal kunne delta på våre aktiviteter. Ta derfor kontakt (kjersti@hvaler.kirken.no) ved behov for tilrettelegging. I det bladet går i trykken, vet vi ikke om disse aktivitetene eller gudstjenestene vil bli avviklet som planlagt. Følg med på kirken.no/hvaler for oppdatert informasjon om høstens program.

Det er vi som er Skjærgårds- maleren på Hvaler

Har du en jobb du skulle ha gjort, så har vi erfaringen og kvalifikasjonene. Våre erfarne malere har utført alle typer oppdrag.

Vi utfører male- og gulv-tjenester for hyttemarkedet, boliger, sameier og mindre næringsoppdrag i hele Østfold og Oslo.

Malermester Sjur B. Hansen

Telefon: 900 86 212

E-post: sjur@malermester.no

I samarbeid med:

malermestrene

ØSTFOLD

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

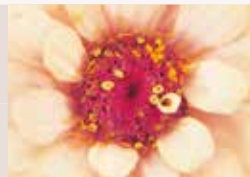
Uvurderlig

Enhver bolig har noe unikt ved seg. Vi kaller det for det gyldne kvadrat, og vår oppgave er å finne de boligkjøperne som vet å sette pris på akkurat ditt.

PrivatMegleren Fredrikstad har håndplukket de beste meglernes med lang erfaring fra Fredrikstadorrådet. Dersom du vurderer salg av egen bolig, er vårt totale konsept definitivt måten å selge din bolig på for å oppnå høyeste pris i markedet.

Kontakt oss for en hyggelig boliprat.

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Birgit Groth

Vakttelefon 69 130 130 (24 t)
Farmannsgate 10

www.jolstad.no Lokaleid begravelsesbyrå

Ved kjøp av bunad er du
med i trekningen av en
bunad verdi kr. 27.500

Liers Husflid

Ivar Lier AS, Nygaardsgt. 49-51, 1607 Fredrikstad
Telefon 69 31 67 06 / 69 31 63 39
e-post: post@liershusflid.no
www.liershusflid.no / www.lokenbunaden.no

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekker for sjørarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

HER FOR
deg

Ellen

Ulf

Cathrine

Bjornar

Terje

David

Jarle

Borge Begravelsesbyrå

Ellen Margareth Bye

Tlf. 69 34 53 35

Biveien 21, 1658 Torp
emargarb@online.no

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Niemet, Johansen Etabl. 1885

Telefon hele døgnet: **69 31 30 62**
Veumveien 51, 1613 Fredrikstad
www.fredrikstadbeg.no
E-post: post@fredrikstadbeg.no

VIS-À-VIS
helse

Skjelsbu 14, Hvaler; tlf. 46890923
www.vis-a-vis-helse.no

Vi utfører alt av elektrisk arbeid i boliger og hytter

ELEKTRIKEREN

Morten Kristiansen

92 41 90 62 – morten@edra.no

– Skjærhalden –

www.edra.no

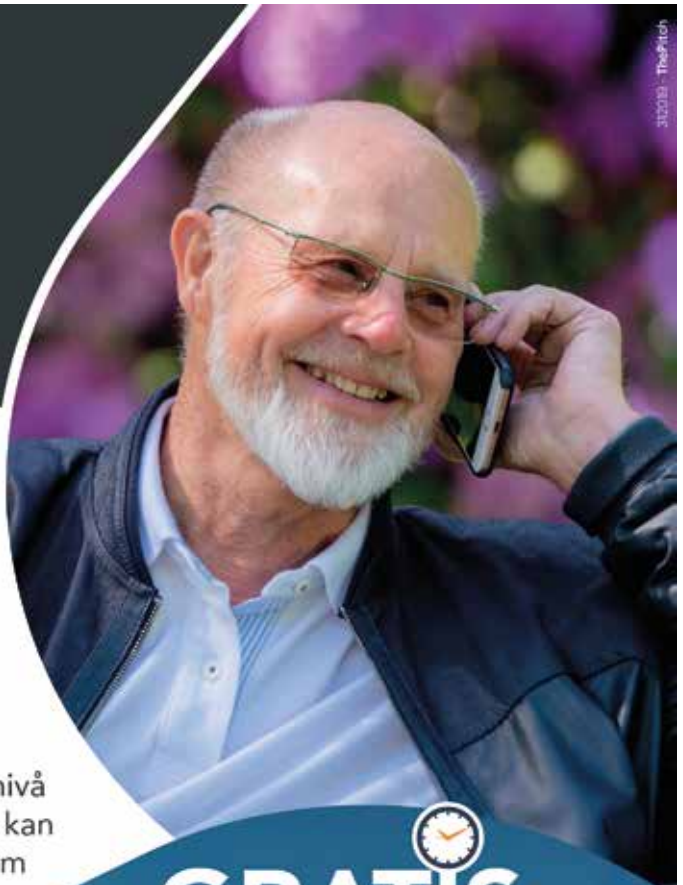
HVALER

FLEX

REIS TIL KIRKEN MED FLEX

Kanskje du kan reise med Flex neste gang du skal til kirken?

Flex har et høyere servicenivå enn vanlig buss. Sjåførene kan gi deg en hjelpende hånd om du trenger det.

112019 - ThePitch

GRATIS bestillingsreise

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex neste gang du skal i kirken – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| flexhvaler.no

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no

Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

GRAVSTENER

Fredrikstad - Moss - Råde - Rygge - Sarpsborg

Telefon 03024 - fonus.no

Mesterhjelp Skjærhalden

Monica Valen

Mesterhjelp Skjærhalden har økt kapasiteten slik at vi kan ta på oss flere oppdrag!

Så – trenger du hjelp i huset – ta kontakt på tlf 403 06 155 eller Epost til post@mesterhjelp-hvaler.no

Mer info på www.mesterhjelp-hvaler.no

Alt for en enklere hverdag!

Middelalderjul

Madrigalia til Hvaler kirke!
Lørdag 28/11 kl. 18

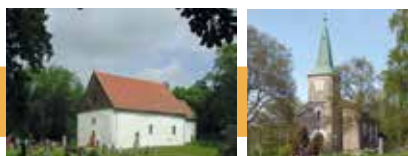
Koret er fortsatt vel 20 damer i sin beste alder, som skulle ha vært her i mai med et vårlig program, men alt ble jo forandret... Nå ønsker damene å gjennomføre hvaler-besøket med et tildels julepreget program – og sikkert også noe middelaldersk.

Dirigent er Sunniva Berg.

Det er gratis adgang, men liker du det du hører og vil støtte koret, er det mulig der og da!

Mer om koret finner du på www.madrigalia.no
dag@plau.no

Sorg og glede i våre kirker

DÅP

Hvaler

Oliver Aardalen
Johan Lund-Gjøstøl
Levi Johannes Pedersen

DÅP

Spjørøy

Henry Jordal Moen
Åse Arntzen
Vilde Marie Sande Martinsen
Olav Magelssen Lundkvist

DØDE

Hvaler

Magne Asgeir Nilsen
Anni Johanne Emanuelsen
Edvard Nilsen
Sidsel Bredesen
Ole Lunde
Sverre Hovland
Sigvald Thunem
Gro Merete Haug

DØDE

Spjørøy

Kjell Arnfinn Eriksen
Ruth Lillian Grønnet
Randi Sofie Johansen

VIELSER

Hvaler kirke

Lise Marie Blix Nielsen & Jeanette Johansen
Steffen Arnesen Askelien & Tina Andresen
Fredrik Aakrann & Cecilie Bergumsenget Pedersen

VIELSER

Spjørøy kirke

Lars Erik Hansen & Kirsti Blomquist
Ronny Pedersen & Stine Almquist

ÅRSMØTE I HVALER MENIGHET

Mandag 5.10. kl 18.00 • Spjørøy kirke

Menighetsrådet ønsker velkommen til årsmøte.

Prost Kari M. Alvsvåg deltar.

Sang av Hvalers vokalgruppe «D' stemmer»

Årsmøtesaker og planer for 2021.

Enkel bevertning.

Trekning av Kunstlotteriet.

Begrenset plass pga smittevern.

Påmelding på SMS til 47479730.

Gudstjenester høsten 2020

*Alle gudstjenester begynner kl. 11,
hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt*

27. september	Spjærøy	Gudstjeneste med nattverd. Ole Hauglum.
4. oktober	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Grethe Hummel.
11. oktober	Spjærøy	Gudstjeneste med nattverd. Konfirmanter deltar. Grethe Hummel.
18. oktober	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Kari Mangrud Alvsvåg
25. oktober	Spjærøy	Myldregudstjeneste. En gudstjeneste for alle sanser. De minste barna er spesielt inviterte. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
Lør 31. oktober kl. 13	Spjærøy	Minnegudstjeneste i forbindelse med Allehelgen. Alle navn på dem som er gravlagt på Hvaler siden Allehelgen 2019, blir lest opp. Det tennes et lys for hver enkelt. Det blir anledning til selv å tenne lys for noen man savner. Tore E. Thorkildsen og Grethe Hummel.
1. nov	Hvaler	Allehelgensgudstjeneste. Det blir også en minnemarkering i denne gudstjenesten. Konfirmanter deltar. Tore E. Thorkildsen og Grethe Hummel.
8. nov	Spjærøy	Gudstjeneste med nattverd. De forfulgtes søndag. Ole Hauglum.
15. nov	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Konfirmanter deltar. Maria Vassli Gjære.
22. nov	Spjærøy	Familiegudstjeneste i forbindelse med LysVåken-helg. Kjersti Morland og Grethe Hummel.

Mer informasjon finnes på kirken.no/hvaler

Med forbehold om endringer

Siste frist for stoff til neste nummer er 15. oktober

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

hvaler.kirken.no

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 69 37 90 37

post@hvaler.kirken.no

Hvaler Sogn

Kim-Erik Ballovarre, leder

Tlf: 911 17 184

kimerik.ballovarre@gmail.com

Hvaler menighetsblad

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,

Kjersti Morland, Einar Morland,

Dag Plau og Ellen Bjørnvall Vikør

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

Trykk:

Møklegaards trykkeri AS

Fredrikstad

info@moklegaard.no

Ansatte:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 474 79 731

grethe@hvaler.kirken.no

Mats-André Soli

kirkemusiker

Tlf: 977 66 377

mats@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland

menighetspedagog

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

vikar for kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius-abs@hotmail.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

jan@hvaler.kirken.no

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Vil du være med å styrke kirkene på Hvaler?

Dersom 100 personer gir 200 kr hver måned i fast bidrag, vil det gi oss 240 000 kr ekstra hvert år.

Ditt bidrag vil sørge for at vi kan opprettholde mangfold, omsorg og kvalitet i tjenestene våre til barn, unge, voksne og eldre.

En fast givertjeneste gir oss en bedre økonomisk plattform i tiden som kommer.

Vil du være med?

Ta kontakt med kirkeverge Jan Heier på telefon nr. 47479730 for nærmere informasjon, eller opprett et fast trekk i din bank.

Vår giverkonto er 1506.45.42130.

Vi er også takknemlige for et engangsbeløp, eller et annet beløp hver måned.

Sammen får vi til mye mer!

Ditt bidrag mottas med takk.

